

การศึกษาเชิงวิเคราะห์บุคลากร
พัฒนันธ์ในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงງวนวนิกรฤทธิ์

นางสาว จตุพร มีสกุล

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวรรณคดีไทย ภาควิชาภาษาไทย
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา ๒๕๔๐

ISBN ๙๗๔-๖๓๘-๒๕๕๑-๕

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**AN ANALYTICAL STUDY OF LAKHONNOK
BY PRINCE PHUWANATENARINRIT**

Miss Chatuporn Misakul

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Thai**

Department of Thai

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1997

ISBN 974-638-251-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาเชิงวิเคราะห์มหภาคใน
พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงภูวนารินทรฤทธิ์

โดย

นางสาวอุพาร มีสกุล

ภาควิชา

ภาษาไทย

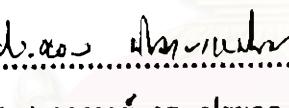
อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร. ชุดดา เรืองรักษ์กิจิตร

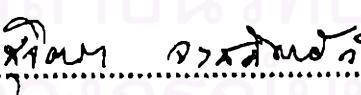
บัญชีดิจิทัล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

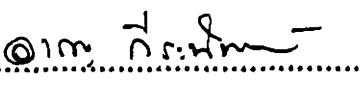
 คณบดีบัญชีดิจิทัล
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ศุภวัฒน์ ชุดวงศ์)

คณะกรรมการสอนวิทยานิพนธ์

 ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ประකอง นิมนานเหมินทิ)

 อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. ชุดดา เรืองรักษ์กิจิตร)

 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุจิตรา คงสุกษ์บัณฑุณ)

 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อารดา กีระนันทน์)

จคพ. มีสกุล : การศึกษาเชิงวิเคราะห์บุคลากรออกพระนิพนธ์ในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ

กรมหลวงฯในครรภ์ฤทธิ์ (AN ANALYTICAL STUDY OF LAKHON NOK BY PRINCE PHUWANATEENARINRIT) อ.ที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ดร.ชลดา เว่องรักษ์กิจิชิต;
๗๙๔ หน้า. ISBN ๙๗๒-๖๓๔-๒๕๙-๔.

วิทยานิพนธ์มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาบทบุคลากรออกพระราชนิพนธ์ในกรมหลวงฯในครรภ์ฤทธิ์จำนวน ๕ เรื่อง ได้แก่ เรื่องแก้วหน้าม้า ไกรทอง เทวัญวงศ์ มนพิชัยและสุวรรณพงศ์ในด้านที่มาของเรื่องลักษณะเนื้อหา คัวละคร แนวคิด คำประพันธ์และการใช้ถ้อยคำสำนวนไว้หาร

ผลการศึกษาพบว่าพระนิพนธ์บุคลากรส่วนใหญ่เป็นการนิพนธ์ขึ้นใหม่ตามเค้าเรื่องบุคลากรออกสมัยอยุธยาและเค้าเรื่องเดิม แต่สร้างคัวละครให้มีลักษณะโถดกเด่นชัด และปรับเปลี่ยนเรื่องให้เหมาะสมแก่การแสดงละครนอก กวินิยมนิพนธ์เรื่องที่มีคัวเอกฝ่ายหญิงเป็นตัวละครสำคัญที่สุดและเป็นคัวดำเนินเรื่อง ก่อสำหรับคัวเอก ฝ่ายหญิงมักมีคุณสมบัติเด่นเหนือกว่าคัวเอกฝ่ายชายทุกด้าน โดยเฉพาะมีมือในการรบและคุณธรรม ส่วนคัวเอกฝ่ายชายมีนิสัยอ่อนแอบและขาด เป็นการนำเสนอด้วยคุณธรรมที่มีลักษณะต่างไปจากชนบทเดิม ยกเว้นเรื่องไกรทองเพียงเรื่องเดียวเท่านั้นที่มีคัวเอกฝ่ายชายเป็นแกนของเรื่องและมีบทเด่นกว่าคัวเอกฝ่ายหญิง ด้านแนวคิด พระนิพนธ์บุคลากรทุกเรื่องให้ความสำคัญแก่ศักยภาพของมนุษย์ว่าสามารถแก้ไขปัญหาชีวิตได้ด้วยคุณธรรม สติปัญญา และความสามารถของตน ด้านลักษณะคำประพันธ์และการใช้ถ้อยคำสำนวน ได้รับอิทธิพลจากการรัฐคืออยุธยาและวรรษคือร่วมสมัย แต่กระนั้นก็มีลักษณะเด่นคือ ใช้คำนำพื้นบ้านร่วมกับกลอนบทละคร การใช้สำนวนไทยที่ตัดแบ่งชั้นในมีและการใช้ถ้อยคำสำนวนที่สะท้อนภาพสังคมในสมัยที่แห่ง

เนื่องจากพระนิพนธ์บุคลากรมีเนื้อเรื่องที่สนุกสนาน ปรับเปลี่ยนเนื้อเรื่องและบทบาทคัวละครให้สอดคล้องแก่การแสดงให้ดี และใช้ภาษาที่สื่อความให้ชัดเจน ทำให้พระนิพนธ์บุคลากรเป็นวรรณคดีที่มีคุณค่า เหมาะสมทั้งแก่การอ่านเพื่อความบันเทิงและการนำไปใช้แสดงละครซึ่งเป็นประจำชั้นราษฎร์ทั้งสมัยปัจจุบันนี้ เพราะกรมศิลปากรได้นำพระนิพนธ์บุคลากรมาใช้แสดงให้ประชาชนได้ชมหลายครั้ง

ภาควิชา ภาษาไทย
สาขาวิชา วรรณคดีไทย
ปีการศึกษา ๒๕๖๐

ลายมือชื่อนิสิต จตุพร วีระกูล
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

#C710027 : MAJOR THAI LITERATURE
KEY WORD: ANALYTICAL STUDY/LAKHON NOK/PHUWANATENARINRIT
CHATUPORN MISAKUL : AN ANALYTICAL STUDY OF LAKHON NOK BY PRINCE
PHUWANATENARINRIT. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF.CHOLADA RUENGRUGLIKIT,
Ph.D. 328 pp.ISBN 974-638-251-9

The thesis aims at studying five texts of "Lakhon Nok" by Prince Phuwanatenarinrit : Kaew Na Ma, Krai Thong, Thewan Nang Kula, Manee Pichai and Suwannahong in term of their origins, content, characters, theme, versification and language use.

The study reveals that these texts are mostly rewritten and modified from texts of the Ayudthaya period, with the emphasis on making the roles of characters more prominent, and making the stories more appropriate for performance. Contrary to the convention, the poet usually gives female characters the most outstanding roles, especially when compared with the male characters. The female characters are mostly skillful in warfare and have great virtues, whereas male characters are weak and in need of bravery.

The theme of the texts reflects a great confidence in the potential of humanity in solving problems with virtues, wisdom and strength.

The versification and language use are influenced by Ayudhaya and contemporary poetry. Yet, the prominent characteristics in the text are the use of folk verse-forms with the verse-form of Lakhon Nok, and the invention of some new idioms and language use reflecting the changing society of the period.

The values of these texts lies in their interesting stories appropriate for performance as well as the vivid language use. These texts are of great values both as texts for reading and for setting as performance. The permanence of these texts proves popular even today through several performances from the Fine Arts.

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา.....THAI.....
สาขาวิชา.....THAI LITERATURE.....
ปีการศึกษา.....1997.....

ลายมือชื่อนิสิต.....เจษฎ์ พัฒนา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิจกรรมประจำ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ รศ.ดร.ชกดา เรืองรักษ์กิจิตร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ซึ่งให้คำปรึกษาและค่าแนะนำอันเป็นประਯชน์ในการวิจัย ทั้งยังช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเมตตาเสมอมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอทราบขอบพระคุณ รศ.ดร.ประคง นิมนานเหมินท์ พศ.อาจารย์ กีระนันทน์
และ พศ.ดร.สุจิตรา ใจสุติเดชวัฒนา คณะกรรมการสอนวิทยานิพนธ์ที่กรุณาตรวจสอบแก้ไขและให้
คำแนะนำต่างๆ จนวิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์ถูกต้องยิ่งขึ้น

ขอทราบขอบพระคุณ ศ.ดร. ศักดิ์ศรี เย็นนัดดา ผศ.ดร. คมคำย นิตปะรักษ์สตร
รศ.ดร.ประพิฒ โนนันย์วิบูลย์ คณะอ.สัมบัต พลายน้อย ที่กุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่การ
วิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ อ.พัฒน์ พร้อมสมบัติ อ.อัคโวทัย เรืองรอง และเจ้าหน้าที่ห้องเอกสาร
ในราย หอสมุดแห่งชาติที่กรุณาให้ข้อมูลในการทำวิจัย รวมทั้งขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนร่วมในการ
พิมพ์วิทยานิพนธ์เล่นนี้

ขณะที่ผู้วิจัยศึกษาอยู่ในระดับบัณฑิตศึกษา ได้รับทุนการศึกษาจากกองทุน “๒๐๐ ปี กรมสมเด็จพระปรมินทรมหาชนชิตชัยในรส” ระหว่างปีพ.ศ. ๒๕๓๗ - ๒๕๓๙ จึงขอกราบบันถือสิการ พระธรรมเสนา尼 (ถาวร ติสุสา努กโร) และพระธรรมราชาอนุวัตร (กมล โภวิไห) วัดพระเชตุพน วิมลมังคลารามศิวะวิหาร สำนักวิทยาความสำนึกรัตนโกสินทร์ ให้เป็นอย่างสูง

ຈາກພຣ. ນິສ່າງຕ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	๑
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๑
กิตติกรรมประกาศ.....	๙

บทที่

๑. บทนำ.....	๑
ความเป็นมาของปัจจุบัน.....	๑
ความนุ่งหมายของการวิจัย.....	๑
ขอบเขตของการวิจัย.....	๑
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	๑
สมมุติฐานของการวิจัย.....	๑
วิธีดำเนินการวิจัย.....	๑
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๑
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๑
๒. พระประวัติและพระนิพนธ์ในกรณีหลวงภูวนิทรรศน์ทรงฤทธิ์.....	๕
๒.๑ พระประวัติ.....	๕
๒.๒ พระนิพนธ์.....	๑๔
๓. เนื้อหาแกะตัวละครในพระนิพนธ์บุทตะครนอก.....	๑๖
๓.๑ ประเททของพระนิพนธ์บุทตะครนอก.....	๑๖
๓.๒ ที่มาของพระนิพนธ์บุทตะครนอก.....	๑๖
๓.๓ สักษณะเนื้อหาของพระนิพนธ์บุทตะครนอก.....	๑๘
๓.๔ สารสำคัญของพระนิพนธ์บุทตะครนอก.....	๑๙
๓.๕ ความสัมพันธ์ระหว่างพระนิพนธ์บุทตะครนอกกับวรรณคดีร่วมสมัย.....	๕๑
๓.๖ ตัวละคร.....	๖๐
๔. สักษณะคำประพันธ์แกะการใช้ต่อคำสำนวน.....	๗๖
๔.๑ สักษณะคำประพันธ์.....	๗๖
๔.๒ การใช้ภาษา.....	๗๘

หน้า

๔.๓ การใช้สำนวนไหวหาร.....	๑๗๙
๔.๔ การใช้ภาษาพจน์.....	๑๘๕
๔.๕ การใช้ภาษาขั้นต่ำ.....	๑๙๖
๕. คุณค่าของพระนิพนธ์ทัศนอกร.....	๒๓๐
๕.๑ คุณค่าในฐานะวรรณคดีการแสดง.....	๒๓๐
๕.๒ คุณค่าในฐานะวรรณคดีเพื่อการอ่าน.....	๒๓๗
๕.๓ คุณค่าในฐานะวรรณคดีเพื่อการแสดงและการอ่าน.....	๒๔๔
๖. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	๒๕๑
รายการอ้างอิง.....	๒๕๖
ภาคผนวก.....	๒๖๒
ประวัติผู้เขียน.....	๒๖๘

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย